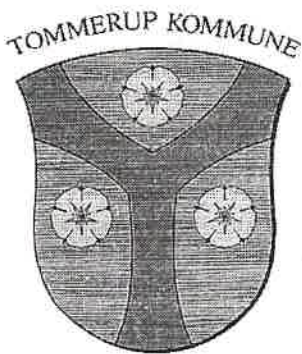

Sõprussuhetest Tommerupi kommuuniga ja talunike koolitusvõimalustest

1.–5. märtsini külastas Väike-Maarja valda Taani sõprusvalla Tommerupi kommuuni 12-liikmeline delegatsioon eesotsas vallavanem Ove Bech Nielseniga. Gruppi kuulus inimesi erinevatelt elualadelt – vallavolikogu liikmed ja -valitsuse töötajad, lasteaia töötajad, hambaarst, talumehed jt. Külalised ööbisid kohalikes peredes.

Meie vallas tutvustati kõigepealt vallavolikogu ja -valitsuse tööd, seejärel lasteaedasiid, koole ja Väike-Maarja tervisekeskust. Talumeestele oli ette valmistatud spetsiaalne programm. Nad

tutvusid ühistu "Meier" tööga, külastasid OÜ Müüriku lüpsifarmi, AS AP ja CO konservitsehhi Rakveres, maakonna taluliitu ja kohalikke talusid. Samuti osalesid külalised Väike-Maarja taluseltsi koosolekul.

Koostöö ning sõprussidemed kahe valla (Väike-Maarja ja Tommerupi) vahel on kestnud ligi kaks aastat. Erilise tähelepanu all on olnud talumajanduse arendamine. Möödunud aasta veebruaris-märtsis viibis meie talunike delegatsioon 3 nädalat Taanis. Seal tutvusid nad talumajandusega ning talunike ühistegemisel rajanevate organisatsioonidega. Samuti osalesid mehed praktilistes talutöödes. Taanlaste initsiatiivil on käivitunud masinaabi programm. See töötab järgmiselt: taanlased koguvad kodus

kasutult seisvad masinad kokku, remondivad ning värvivad need ning saadavad siia. Meil on Taanist saadud masinate kasutamiseks moodustatud 7 küla masinaühistut. Seni oleme saanud peamiselt mullaharimisriistu, heinatehnikat, taimekaitsepreitse jms. Edaspidi on võimalik saada lisaks veel piimajahuteid jt. laudaseadmeid.

Lepiti kokku tulevikuplaanides.

1. Jät kub masinateabi programm.

2. Ette on valmistatud kahenädalane programm kümnele Väike-Maarja valla talunikule Taanis. Seal tutvustatakse talundust Taanis iga kandi pealt (ühistud, nõuandeteenistus jne.). Programm võiks toimuda kas oktoobris 1995 või veebruaris 1996 vastavalt meie ettepanekule.

3. Meie noortel on võimalus osaleda nn. Balti-Ungari vahetusprogrammis. See kestab 16 kuud ja on mõeldud piimakarjapidajatele. Ajagraafik oleks järgmine: 4 kuud taani keele intensiivkursus, 8 kuud praktika ja kogemuste omandamine taludes, 4 kuud õppetööd Taani põllumajanduskoolis. Kogu kursus toimub taani keeles ning siin on osalejate vanusepiiriks 16–26 aastat.

Kõik huvilised, kes soovivad osaleda nimetatud koostöö- ja koolitusprogrammides, palun võtke ühendust kas Ruth Albi (tel. 61 578 vallavalitsuse maanõunik) või Jaak Läänemetsaga (tel. 65 157, Avispea küla) enne 1. aprilli '95.

Jaak LÄÄNEMETS,
vallavolikogu aseesimees

Tähelepanu, talupidajad!

1. Väike-Maarja Talunike Seltsi (VMTS) teateid hakkame nüüd ja edaspidi avaldama INFOLEHES. Aitäh toimetusele! Kirjalikke teateid saadame välja ainult erijuhtudel. Kontaktisikuteks VMTS juhatus ja seltsi liikmete vahel loodame nõuse saada külade masinaühistute esimehed

Väike-Maarjas — Priit Sõnum (tel. 61 243), Aburis — Tiit Riispere, Eipris — Raivo Valmsen (tel. 63 185), Sandimetsas — Ivo Laks (tel. 61274), Nõmmes — Rein Orupõld.

VMTS juhatusse kuuluvad (praegu veel) Mart Lepik (tel. 61 572), Raivo Valmsen (tel. 63 185), Ilmar Lauri (hommikuti töö tel. 30 575).

Vallavolikogus kaitseb meie huve Jaak Läänemets (tel. 65 157) ja vallavalitsuses ajab meie asju enamasti Ruth Albi (tel. 61 578). Aitäh neile muuhulgas ka kontaktide loomise eest taanlaste ja soomlastega!

2. VMTS üldkoosolek (aruandlus-valimiskoosolek) toimub neljapäeval, 06. 04. 95. a. kell 10.00 Väike-Maarja Õppekeskuse (end. Põllutöökool) raamatukogus. Seltsi iga liikme osavõtt on hädavajalik otsuste jõustamiseks!

Ettepanekud tegevuskava kohta:

1. Uute liikmete vastuvõtt.
2. Liikmemaksude (100 EEK) ja laenude-võlgade tasumine.
3. Revisjonikomisjoni aruanne.
4. Juhatus aruanne.
5. Uue juhatus valimine.
6. Valla firmade teenused ja hinnad (kiirküsitluse vastused).
7. Ühistegevuse arendamine teenusteringi laiendamiseks ja odavamdamiseks

(jät kub 04. 03. 95. koosoleku teema arutamise).

8. Mulla- ja viljaproovide võtmisest.

9. Vahetame infot väetiste, seemnete, mürkide ostuvõimaluste kohta.

10. VMTS embleemikavandite konkursi väljakuulutamise.

11. Kohal algatatud asjad.

3. KIIRE! 1. aprilliks teatada ETKL-i välissuhete osakonda (Saku, Renate Põder, tel. 8-22-722577) soovist minna septembris-oktoobris Hollandisse teraviljakasvatuse kursusele (2 nädalat õppusi ja 5 nädalat talutööd). Sõit, koolitus ja 1000 NLG taskuraha Hollandi kulul, viia raha omast taskust; vanus mitte üle 40-50 a., inglise keele test-vestlus Sakus; VMTS soovitus tuleb kasuks.

4. TÖÖ-TEENUS-OST-MÜÜK

* Veeteenused ja põllutööd. Tel. 65 116.

* Vilja- ja heinaseemne sorteerimine. Müüa sordilist heinaseemet (punane ristik, timut, roogaruhein, kerahein) ja murusegu. Tel. 61 073.

* Vilja kuivatamine ja sorteerimine. Tel. 61 572.

Head mõtted ja ettepanekud, arutusvalmidus, pliats-paber ja 100 EEK

kaasa ning

KOHTUMISENI ÜLDKOOSOLEKUL!

Teatage 1. aprilliks 1995. aastal Mart LEPIKULE telefonil 61-572 oma soovist omada telefoni. Osa kuludid kannab riik.

Lugupidamisega Teie
Väike-Maarja Talunike Seltsi juhatus

* VALLAVOLIKOGUS *

Koostamisel on valla arengukava, kus peaks kajastuma valla kui terveku ja ka kõikide eluvaldkondade areng.

RE "Eesti Maauuringud" poolt koostatud Väike-Maarja valla üldplaneeringu I etapp, mis kujutab endast lähteandmete baasi valla edasise arengukava koostamisel, on jõudnud finišisse. Vallavolikogu hindas töö kordaläinuks. Praegu puuduvad veel kooskõlastused naabervaldadega.

Paralleelselt eluvaldkondade arengukavade väljatöötamisega tuleb mõelda valla maa-ala detailplaneerimisele. On hädavajalik Kiltsi aleviku ning Triigi ja Vao asula generaalplaanide, mis praegu praktiliselt puuduvad, koostamine. Tõenäoliselt kandub see töö 1996. aastasse.

Töö üldplaneeringu I etapi juures näitas, et vallaelanikel puudub huvi oma valla tulevase käekäigu kohta. Avalikel aruteludel olid üksikud inimesed. Kahju! Loodame, et järgmised etapid pakuvad rohkem huvi ning tulevikuplaanide koostamisel on edaspidi enam tunda vallaelanike kaasalöömist.

* VALLAVALITSUSES *

* Otsustati tühistada Väike-Maarja saunale väljaantud alkoholilitsentsid, lubada sauna baaris alkohoolsetest jookidest müüa ainult õlut ning keelata sauna ruumides suitsetamine.

* Õpilased kasutavad õpilasliine tasuta, kõikidele ülejäänutele kehtestati õpilasliinide kasutamisel alates 1. aprillist pileti hinnaks 1 kroon ühe sõidukorra eest (bussijuht müüb sõidupileti).

* Vallavalitsuselt on võimalik tellida 13 reisijakohaga mikrobussi Mercedes-Benz lõpliku hinnaga 2 EEK/km ja 10 EEK/h.

Bussi tellimiseks helistada Kaarel Moisaale telefonil 61 311.

Ainult üks küsimus vallavalitsusele

Miks ei ole Väike-Maarjas kingseppa?

Et sõita iga jalatsipaariga Rakverre (viia ja tuua!) — see kahjustab eelkõige pensionäride ja madalapalgaliste perekondade eelarvet.

Kes peaks selle eest hoolitsema, et Väike-Maarjas avataks kingsepatöökoda? Sellele küsimusele ootavad pensionärid vastust infolehes.

H. Roos

Austatud H. Roos!

Teie tõstatatud küsimus oli vallavalitsuse istungil päevakorras 14. 03. 1995. a.

Vastavate õigusaktidega paika pandud erastamisprogrammi kohaselt kuulusid erastamise esimestel etappidel eelkõige erastamisele riiklikul ja ka munitsipaal omandivormil põhinevad väikeettevõtted. Seega kui omavalitsus hakkas taastuma munitsipaalvormil põhinevaid kauplusi, teenindusettevõtteid jm. oleks see vastuolus erastamisprogrammiga. Omavalitsuse ülesandeks on eelkõige avalik-õiguslike funktsioonide (tervishoid, haridus, kultuur jne.) tagamine. Teenindusettevõtteid nagu kingsepatöökodad, juuksur jne. põhinevad Eestis eelkõige eraomandusel. Mitmesuguste teenindusettevõtete eksisteerimise tagab turumajanduslikus ühiskonnas turu s. t. nõudluse olemasolu. Seega kui Väike-Maarjas ilmutavad eraettevõtjad huvi eelkõige kaubandusobjektide vastu on järelikult teenindusest saadav kasum ebaoluline võrreldes enam kasumit andva kaubandusega.

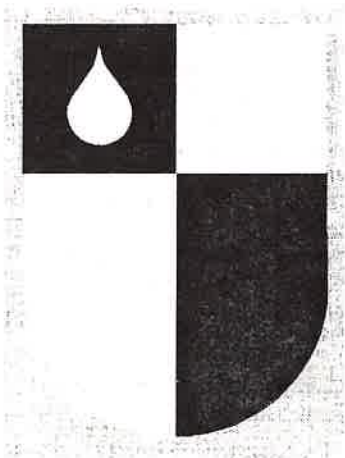
Loomulikult on vallavalitsus huvitatud kohaliku teenindussfääri väljaarendamisest (kingsepp, kellassepp, juuksur, kosmeetik, fotograaf jne.) ja toetab seda oma volituste piires. Iga eraalgatus on oodatud!

Lugupidamisega vallasekretär
Peeter RAHNIK

VÄIKE-MAARJA VALLA VAPP

MUST-VALGE LAHENDUS

Originaalil on must sinine PANTONE 275 CV ja valge on hõbe

VAPI KIRJELDUS

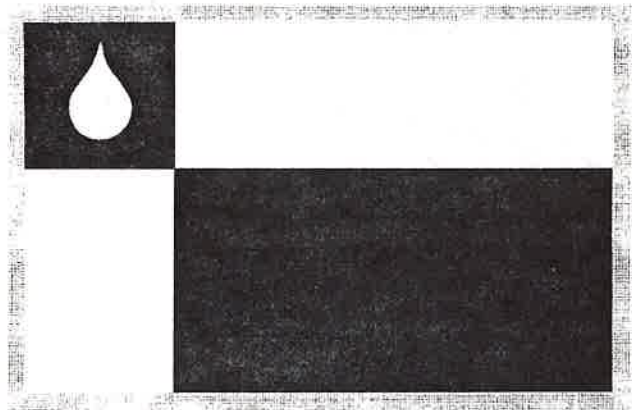
Vapikilp on jagatud neljaks väljaks selliselt, et ülemisteks väljadeks on ruudud.

Vapikilbi ülemine parempoolne ja alumine vasakpoolne väli on mustad. Ülemine vasakpoolne ja alumine parempoolne väli on valged. Ülemisel parempoolsel väljal on valge veetilga kujutis.

VÄIKE-MAARJA VALLA LIPP

MUST-VALGE LAHENDUS

Originaalil on must sinine PANTONE 275 CV ja valge on valge.

LIPU KIRJELDUS

Lipp on Eesti Vabariigi lipu proportsioonidega 7:11 (h:b), kuid mitte suurem kui vabariigi lipp (105x165). Lipu pind on jaotatud neljaks väljaks selliselt, et vardapoolne ülemine väli on ruut, mille külje pikkus on 2/5 lipukanga kõrgusest. Ülemine vardapoolne ja sellest diagonaalselt asuv alumine väli on mustad, alumine vardapoolne ja sellest diagonaalselt asuv ülemine väli on valged.

Ülemisel vardapoolsel mustal väljal on valge veetilga kujutis.

Adam Johann von Krusensterni nimelise fondi tegevusest

2 aastat tagasi asutasid Kiltsi Põhikooli õpetajad Adam Johann von Krusensterni nimelise Fon-

di. Selle eesmärgiks on oma tegevusega kaasa aidata Kiltsi lossi restaureerimisele ning maailmakuulsa meresõitja ja teadlase mälestuse jäädvustamisele. Fond on MITTETULUNDUSÜHING, s.t. et firmad, kes teevad fondile annetusi, saavad vastavalt tulumaksuseaduses ettenähtud korrale maksusoodustuse.

Tegutsemisajal oleme tutvustanud oma eesmärke valla, maakonna ja vabariigi tasandil valda ja maakonda külastanud väliskülalistele ja Krusensternide suguvõsa liikmetele. Tänu sellele oleme suutnud vallavolikogu ja vallavalitsuse aktiivsel kaasaaitamisel alustada mõisahoone kapitaalremondiga.

Möödunud sügisel lõpetati peahoone katuse vahetamine, majja toodi veetrass, vahetati osaliselt elektrijuhtmestik rajati evakuaatsioonitrass võimaliku tuleõnnetuse korral. Talve jooksul valmis I korruse edasiste tööde projektdokumentatsioon, mille alusel jätkatakse töid. Eespoolnimetatud tööde jätkamiseks on veel planeeritud vahetada vasakpoolse tiibhoone katus, restaureerida tiibhoone välissein (praegu on see muutunud arisemisohu tõttu eluohtlikuks), parandada peahoone välisseinte krohvipinda, vahetatakse uute vastu peahoone välisukseid.

Juba tehtud tööd on nõudnud sadu tuhandeid kroone, ja kui lisada sel kevadel-suvel planeeritud tööd, tõuseb see summa kaugelt üle miljoni. Kõik need rahad on laekunud riigi ja valla eelarvest. AS Aico esimene annetus 5000 EEK kulutati ühe WC remondiks. Teisi Fondile laekunud rahasid (annetusi) remon-

ditöödeks kasutatud ei ole. Need on paigutatud EÜ Panka Virumaa arveldusarvele 1700612. Täname seni-seid annetajaid: endine Vao kolhoos, AS Aico, AS Antaares, Triigi Ühistalu, fondi algatajaid — kõiki Kiltsi Põhikooli töötajaid, pr.-sid M. Lepiksood, L. Heinlat ja paljusid teisi. Krusensternide suguvõsast on oma osa andnud hr.-d Evert ja Friedrich von Krusenstjernid. Annetusi on teinud ka väliskülalised valla sõpruspiirkondadest Hausjärve vallast Soomes, Sirdali kommuunist Norras ja Tommerupi kommuunist Taanis.

Käesoleva aasta novembrikuus on Adam Johann von Krusenstern 225. sünniaastapäev. Seda tähtpäeva tähistame teaduskonverentsiga. Loodame, et sellest võtavad osa ka Krusensternide suguvõsa esindajad maailma eri paigust. Sel ajal avame admiralile pühendatud mälestustoa. Mälestustoa sisustamiseks materjali kogumiseks teinud ja teeb tänuväärset tööd hr. Janis Tobreluts.

Nüüd on avanenud ainulaadne võimalus osta fondile A. J. von Krusensterni ümbermaailmareisist valmistatud originaallitograafiad (22 tk.) Gravüürid on valminud Vene Mereministeeriumi kartograafiaosakonna tellimusel vahetult pärast ümbermaailmareisi. Algmaterjalina kasutati dr. Wilhelm Gottlieb von Tilesiuse joonistusi. W. G. v. Tilesius oli üks reisil osalenud kunstnikke. Tol ajal ei tuntud fotograafiat ja kõik tähelepanuvääriv jäädvustati joonistustena. Viimaseid kasutati siis algmaterjalina litokivide valmistamisel. Igalt litokivilt (antud juhul) valmistati 100 gravüüri. Pärast seda litokivid purustati.

Gravüüridel on väga suur kultuuriajalooline väärtus ja seda eriti a. J. v. Krusensternile kuulunud lossile. Siin toimus ju põhiline osa reisiruannete koostamisest ja materjali vormistamisest teaduslikeks töödeks.

Fond on otsustanud litograafiad osta. On väga kahju, kui see kompaktno kogu müüakse üksikutele. Esialgsete arvestuste järgi kulub nende ostmiseks, restaureerimiseks ja eksponeerimiseks vähemalt 30000 krooni. Kavatsime neid laiemale avalikkusele tutvustada Krusensternile pühendatud teaduskonverentsil käesoleva aasta sügisel.

Missioonitundega inimesed! Kui Teile on kallis kodupaik ja sellega seotud mälestused ning leiad, et kõik eespoolöeldu vajab nii moraalset kui ka materiaalselt tuge, siis on Teil võimalik seda teha. Oma mõtteid, soove, ettepanekuid saate edasi anda meie postiaadressil EE2320 Kiltsi, A. J. v. Krusensterni nim. Fond; materiaalselt toetada Eesti Ühispingas Virumaa a/a 1700612.

Iga mõtteavaldus ja materiaalne toetus leiab tänuga vastuvõtmist.

Lembit KEERUS,
Fondinõukogu esimees

Elu ja mälestusi

Jakob Liiv

Noor-Eesti Kirjastus
Tartus 1936. a.

*Jakob Liivi raamatust
"ELU JA
MÄLESTUSI"
hakkame järjejutuna
avaldama seda osa,
mis kajastab tema elu
ja tööd Väike-Maarja
mail.*

Jõulu esimesel
pühal sõitsime
Elkeniga Alatskivi
kirikusse. Seal
kohtasin Elkeni
lellepoeaga Juhan
Elkenit, kes oli Väike-
Maarja kihelkonnas
õpetajaks. Elken
tutvustas mind oma
lellepojaga ja ülistas

mind kui noort õpetajat, kes tema juures praegu abiliseks. Juhan Elken teatas, et tema Väike-Maarja pastori soovil õpetaja otsimisel väljas ongi. Tema soovitanud ühte oma koolivenda. Punnivere õpetajat, kuid see ei olewat nõustunud ja mina võiksin V.-Maarjasse õnne katsuma minna. Koht olevat Triigi vallas Avispeal. Viimase püha õhtul asusin teele oma lelle seltsis, kes oli Varnja läheduses Alatskivi valla piiris suure koha omanik. Lell oli suur kõrtsisõber ja tahtis igas niisuguses asutises sees käia ja aega viita. Umbes 25 versta Triigist eemal Sivi kõrtsi juures tuli jutuks, mispärast meie väljas oleme. Kõrtsmik arvas, et selle koha pärast oleks parem kohe ots ümber keerata ja koju tagasi sõita. See koht olevat sellepärast kuulus, et seal igal aastal õpetajat vahetatakse. Rahvas olevat seal harimatu ja hobusevarguse poolest kuulus. See kõik mind ei kohutanud. Mulle oli kohta tarvis. Sõitsime edasi ja jõudsime õhtuks Triigi-Avispeale. Sealne õpetaja, kes teist aastat sel kohal tegutsenud, rääkis koha kui ka rahva kohta lähemalt, et siin raskusi on, aga täismees võib kõigest üle saada. Tema lahkuvat kevadel mõisavalitsejaks hakates sealt kohalt. Siin tegin taktilise vea, et mitte kohe vallavanemale ei esinenud, vaid hommikul peale koolimajas ööbimist V.-Maarja pastori juurde sõitsin. Sellel oli kohe esimene küsimus, kui kuulis, et ma Kodaverest olen, kust ma teadsin, et Avispeal koht on saadaval. Rääkisin, et Assamalla õpetaja Juhan Elken seda mulle teatas ja soovitas mind selles asjas pastorihärra poole pöörduda. "Aga Elken pidi mulle sealt ühe vanema õpetaja tooma. Ma ei taha Avispeale kedagi noort inimest panna. Sealse rahvaga on raske läbi saada," ütles pastor.

Tähendasin, et vanem mees, kelle pärast Elken Kodaveresse sõitnud, omalt kohalt ei lahku. Teatasin ka, et praegu ühe vanema õpetaja juures abiliseks olen. "See oleks ju kõik väga hea ja mul ei ole teie vastu midagi, aga enne ma otsust ei tee, kui Elkeniga olen kokku saanud. Ta tuleb varsti minu juurde. Jääge seniks Avispeale." Nii soovitas pastor ja juba teisel päeval tuli Elken mulle järele ja viis uuesti pastori juurde. See andis mulle vallavanemale edasiandmiseks kirja ühes, et ma võin proovipalvetunni ära pidada, ja kui vaid mind õpetajaks valib, ei ole temal midagi selle vastu. Viisin kirja vallavanemale, kes väga pahane oli, et mina kõveraid

teid käinud ja kohe tema juurde ei tulnud. Seletasin, et olen Liivimaalt ja ei tunne siinseid olusid. Seal on õpetaja võtmine ainult pastori asi. Mõisa poolt on põllud õpetaja palgaks ja vallal ei ole valimise juures midagi öelda. Ta rahustus ja laskis koolivanema ja võõrmündri kaudu rahva palvetunnile kokku ajada. Tol ajal valiti V.-Maarjas õpetajaid proovipalvetunni kaudu. Pidasin palvetunni ära ja olin tänulik oma õitsipooi kogemustele, et see hästi läks. Päev hiljem valis vallavolikogu mind Triigi-Avispeale õpetajaks ja Triigi-Uniküla vallakirjutajaks tingimustega, et ma jüripäeval 1880. a. kohale tuleksin, kust endine õpetaja samal päeval välja kolib. Volikogu protokollis ärakiri taskus, sõitsin koju ja sealt kolmekuningapäeval jälle ametisse Varnjasse. Koolitööd ei takistanud enam kohamure, võisin kuni kevadeni rahulikult töötada. Muretsemin endale ka paremad riided ja võisin juba julgelt "Seekemi kodanike" seas viibida. Ka Elken ei pidanud mind enam endale alluvaks, vaid käis ümber nagu oma ametivennaga. Koolitöö lõpul lahkusime vennalikus sõpruses.

KOLM AASTAT TRIIGI-AVISPEAL.

Kevadel 1880 siirdusin Avispeale. Mind võeti lahkesti vastu ja püüti kui asumat mitmes asjas aidata. Sain vanematelt hobuse ja lehma ja osalt ka viljaseemet. Mõnestki asjast tuli puudu, millest üle aidati. Koolimaja, mis rehega ühe katuse all asus, oli vana. Õpetaja elamiseks oli köök ja väike tuba. Klass oli pikuti ja laiuti kaunis avar, aga nii madal, et pika mehe pea lakke puutus. Ühes seinas oli suur kerisega ahi nagu vabadiku saun. Ka kõrvalhooned olid vanad ja kokkuvarisemisel. Kõike seda nägin ma jõulu ajal, kui kauplemas käisin, aga kohta püüdes nagu ei pannud seda tähelegi. Arvasin siis, et ega ma siia laulatatud ei ole, saan edaspidi aega paremat kohta otsida.

Tuli tööle hakata. Kuulsin, et siin aastate eest laulukoor tegutsenud. Tahtsin seda uuesti ellu äratada. Leidus ju veel inimesi, kes endises kooris laulnud, mõned nüüd juba naised ja keskikka jõudnud mehed. Kogusin ka ärksamaid noormehi ja neidiseid enda ümber. Vaimustus oli suur. Käidi ka töö ajal hoolsasti harjutar:

Laulu vaheaegadel lasksin nooremaid ringmänge mängida ja õpetasin uusi, mis nad veel ei tundnud. Kuid varsti olid jutud liikumas, et õpetaja laseb koolimajas noori inimesi tantsida, mis niipalju tõele vastas, kui seda ringmängudes ette tuli. Pärtli Kaarliks nimetatud kiriku võõrmünder tuli sõbraliku ja lahke näoga minu juurde juttu ajama ja teatas, et tantsida ja mängida koolimajas ei kõlba, sest maja on ühel hoobil ka palvemaja, kus laupäeva- ja pühapäeva-õhtuti palvetundi peetakse. Siis seletas, et neil olnud siin varemalt kooli-Jüri, väga jumalakartlik mees, kes igal neljapäeva-, laupäeva- ja pühapäeva-õhtul palvetundi pidanud, suurte pühade ajal isegi kaks korda päevas. Vahepealsed õpetajad ajanud ilmlikku lõbu taga ja ei olewat palvetundidest midagi hoolinud ega olewat osanudki neid pidada. Ta soovitas, et mina neid sagedasti pidama hakkaksin. Siinne rahvas igatsevat väga seda. Ei olewat ka ilus, kui õpetaja ringmänge ühes mängib ja tantsib. Siin on viisiks, et õpetaja kõik lapsed ristib, surnud puusärki paneb ja nad kodunt välja saadab. Ka pulmas saadab ta jumalasõnaga noorpaare laulatusele ja peab söögipalveid. Seepärast peab õpetaja kõigest ilmlikust lustist ja rõõmust loobuma, siis armastab rahva teda ja peab temast lugu. Kuulasin küll selle manitsuse ja isaliku õpetuse ära, kuid see oli mul nagu hane selga vesi. Rääkisin seda lauljatele, kes mulle seletasid: "Ega meie Pärtli Kaarli pilli järele ei saa tantsida. Kui varemalt siin laulukoor asus, mängisime samuti ringmänge. Vana Kaarel käis salaja akende taga vahtimas ja pastoreile kaebamas, aga sellel ei olnud mingit tagajärge." Teades, et noorte kaudu võidan ka nende vanemad oma nõusse, laulsime ja mängisime edasi.

Elu on tarvete rahuldamine. II

Jaauarikuu lehes rääkisime bioloogilistest tarvetest. Eriti rõhutasime füüsilise kontakti ja tegutsemistarbe rahuldamise tähtsust laste kasvatamisel. Täna räägime vaimsetest ja sotsiaalsetest tarvetest. Vaimsed tarbed on intellektuaalsed, eetilised ja esteetilised tarbed. Need on puhtinimlikud tarbed ja nad ei ole kaasasündinud. Sotsiaalsed tarbed on tunnustus-, suhtlemis- ja valitsemis-alluvustarve. Nende tarvete alged on ka loomariigis. (Mõnikord ühendatakse vaimsed ja sotsiaalsed tarbed üheks mõisteks — sotsiaalsed tarbed).

INTELLEKTUAALSED TARBED võib ümber sõnastada nii — tahan teada. Kui miksi-periood väikelapsel on veel kaasasündinud, loomariigis põhineb see orienteerumisrefleksil, siis edaspidine sõltub kõik kodu ja kooli tegevusest. Miksi-periood nõuab vanemalt suurt kannatlikkust, sest katsu sa kõikidele lapse miksidele talle arusaadavalt vastata. Kannatlikkust peab aga jätkuma, sest kui lapse küsimuste vastatakse tüdinult ja tõrjuvalt — ära päri, sa ei saa veel aru, ole juba vait, mis sa jahvatad kogu aeg nagu tartaveski —, siis on see otseseks takistuseks lapse arengule. Kus mujalt võib siis teada saada kui mitte vanemate käest? Lugeda ta ju veel ei oska. Ja on tõenäoline, et niisuguses kodus saabub aeg, mil laps ei tahagi enam teada, ei taha ka koolis õppida. Siis on juba mõtetu talt küsida — miks sa küll ei taha õppida? Ei taha sellepärast, et puudub tarve. Lapse kaasasündinud aktiivsus suruti maha. Ei ole harvad ka need juhud, kui lapse intellektuaalsed tarbed kustuvad koolis.

Lapsed tulevad kooli erineva ettevalmistusega. Ka on nad erinevate vaimsete võimetega. Need tõsiasiad kätkevad endas kaht ohtu. Esiteks — õpetaja ei suuda vähest kooliks ettevalmistust või tagasihoidlikke vaimseid võimeid küllalt arvestada. Nõudmised kasvavad lapsel üle pea, edu ei saavutata, tekivad negatiivsed emotsioonid või koguni lootusetustunne ja koolihirm. Siin päästab ainult õpetaja kutsemeisterlikkus, mille sageli nullib õpilaste suur arv klassis, ja vanemate lihe heatahtlik koostöö õpetajaga.

Teiseks — kooli tulevad mõned väga andekad lapsed. Harilikult oskavad nad juba soravalt lugeda ja arvutada 10—20 piires. (Selle, kas laps on tõesti andekas või on ta ette õpetatud, teeb kindlaks psühholoog). Nad tabavad kõike lennult, neil pole vaja end algklassides milleski pingutada, kuid tulemused on sellele vaatamata suurepärased. Nii kestab see viienda-kuuenda klassini. Siis on juba palju aineid ja palju õpetajaid ja kõike enam lennult ei omanda, peaks ka pisut õppimisega vaeva nägema, peaks tegema tahtepingutusi. Kuid niisuguseid harjumusi lapsel pole, tahe on jäänud välja kujunemata. Võtkem teadmiseks, et tahet saab kasvatada **a i n u l t** raskuste ületamise teel. Meie jutuksoleval andekal lapsel pole aga olnud vajadust raskusi ületada. Ta lõpetab küll kuidagi põhikooli, kuid gümnaasiumi ta enam ei pääse. Või kui pääseki, jääb ta seal toppama. Igatahes ei saa talt ei vaimse ega materiaalse kultuuri valdkonnas midagi väärtuslikku, sest iga töö nõuab tahtepingutusi, aga selleks ei ole ta võimeline.

Nõukogude kool vorpis niisuguseid inimesi küllaga. Et just küllaga ja mitte üksikuid, näitab see, et kooliringkondades tekkis mõte — andekad laisad (harilikult poisid).

Nõukogude kooli kahjulik mõju meie rahva vaimsele arengule ei seisne mitte niivõrd ideoloogilises mõjus — see ei hakanud eestlastele kuigi hästi külge või mis hakkaski, raputati õige lühikese ajaga suuremalt jaolt maha. Suurim kahju seisneb selles, et mitme aastakümne jooksul ei soodustanud kool edukatel õpilastel omandada seda, mida nad oleksid soovinud, ja omandada sel tasemel ning hulgal, mida nende võimed eeldasid. Tulenes see järgnevast:

— Jäik õppekava (vahepeal isegi poiste ja tüdrukute käsitöö koosõpetus (!) sundis kõiki õppima üht ja sama, arvestamata õpilaste soove ja kalduvusi. Praegune õppekava pakub õpilastele juba suuremaid võimalusi.

— Õppeedukuse protsentomaania ajajärgul jäid kannatajaks pooleks edukad ja andekad õpilased, sest õpetajal ei jätkunud nende jaoks aega. Praegu niisugust hindamiskriteeriumi enam ei ole.

— iga õpilane pidi igas klassis istuma esimesest koolipäevast viimase koolipäevani. Nii on kahjuks ka tänapäeval.

Enne sõda ja veel kuni 50-ndate aastateni polnud harvad need juhtumid, kui õpilane kooli tülles pandi kohe teise klassi või viidi teisest neljandasse, kolmandast viiendasse või koguni viiendast seitsmendasse, kuigi vahelejäädud klassi materjal tuli järele õppida. Teinekord jälle lõpetas laps ühe aastaga kaks klassi (viidi õppeaasta jooksul järgmise klassi). Ühesõnaga — õpetaja pani lapse sellesse klassi, mis vastas ta võimetele ja hoolitses selle eest, et õpilane puuduvad oskused kiiresti tagantjärele omandaks.

Hiljem kaotati võimalus klassi vahele jätta. Ja nüüd ongi häda selles, et praegused emad-isad ja kogu õpetajate põlvkond on sellega ära harjunud ning näevad tontil seal, kus endisaegsel õpetajal ei tekkinud mingit probleemi. Muidugi, mõningaid raskusi võib ju järgmises klassis tekkida, kuid peame eeldama, et ka seal on tähelepanelik ja abivalmis õpetaja, kes sellest üle aitab. Kuid kuuendaks-seitsmendaks klassiks välja kujunenud andeka laisaga on vähe võimalusi positiivsete

tulemusteni jõuda. Kalliskivid (andekad on ju seda) on heidetud prügihunnikusse.

Et niisugune oht on reaalne, näitavad arvud. Väike-Maarja vallas alustas sel õppeaastal kooliteed esimeses klassis 100 last. Septembris-oktoobris mõõdeti kõigi vaimseid üldvõimeid. Selle põhjal tehti ettepanek kaaluda 8 õpilase viimist 2. klassi hiljemalt II poolaastal. Julgesid seda teha ainult Kilti kool ja Marta Meieri vanemad II veerandist. Juba jaanuari lõpuks oli Marta uue õpetaja mõninga abiga jõudnud ka teises klassis keskmisele tasemele.

Üleviimine klassi vahele jättes või ühe aastaga kahe klassi lõpetamine on õigustatud, kui õpilane kevadeks jõuab keskmisele tasemele selles klassis, kuhu ta üle viidi. Edaspidi jõuab ta ikka jälle eesrindlaste hulka. Andekust ju defineeritaksegi kui võimete ja oskuste arenemise kiirust. Lapse areng on optimaalne siis, kui hüppelatt on niisugusel kõrgusel, et sellest ei saa lihtsalt üle astuda, vaid ta ületamiseks peab tegema pingutusi.

Et eespool kirjeldatu ei ole pseudoprobleem, näitab tõsiasi, et vanemad pöörduvad sageli psühholoogi poole just selle murega — poisil pn pead, varem olid head tunnistused, aga enam ei viitsi õppida. Muidugi võib ka teisi põhjusi olla. Uurime, ehk leiame nõu.

Lisame veel, et klassi vahelejätmise või klassi lõpetamine lühema ajaga on fikseeritud nüüd ka kultuuri- ja haridusministri 31. jaanuari määruses.

Eetilised tarbed on vajadus viisakalt käituda, abistada haigeid ja väeteid, pakkuda abi hädasolijatele. Kardan, et see tarve on jäänud paljudel tänapäeva inimestel oluliselt välja arenemata, eriti see, mis puutub viisakasse käitumisse. Liinibussis võime lausa iga päev näha, et bussi tulnud vanainimesele vabastab kohta mõni vanahärra, kuid noor neiu või koguni noorsand istub edasi, nagu oleks ta istme külge naelutatud.

Lääne masinate ilmumisega hakkab ära kaduma ka autojuhtide tsunfivaim. Žigulide ja Moskvitšide ajajärgul juhtus harva, et teepreenral ülestõstetud kapotikaanega auto juures keegi ei peatunud, vahel mitu korraga. Mersu-, Opelivõi Toyota-meese aga ei hakka oma 130-kilomeetrilist tunnikiirust vähendamagi.

Esteetilised tarbed on vajadus ilu järele. Ka see tarve on erinevatel inimestel ja koguni rahvastel arenenud. Ühed hoolitsevad väga oma välimuse, kodu ja koduümbruse eest, teised mitte. Veendumaks selles viimases tarvitseb vaid teha väike jalutuskäik meie alevikus.

Tunnustustarve näitab, kuidas inimene suhtub teiste inimeste hinnangusse tema kohta. Võib kindlalt väita, et iga inimene vajab positiivset tunnustust, kuigi ta ise võibolla eitab seda. Uurimused näitavad, et mitte kõrged autasud ja suured preemiad ei ole need, mida inimesed väga ootavad, vaid selleks on kolleegide ja tööjuhtide, kaasõpilaste ja õpetajate õlatunne. Sellepärast me uurimegi kooliklassides õpilaste omavahelisi suhteid. Eriilist tähelepanu vajavad tõrjutud — need õpilased, kes on klassi- või koolikaaslaste poolt hülgatud. Iga inimene soovib, et temast hoolitakse. Kui õpilane seda koolist ei leia, siis leiab ta selle väljastpoolt kooli ja on kergeks saagiks kuritegelikele gruppidele. Tõrjutuid peame kohtlema tähelepanelikult ja püüdma neid integreerida kooliperre. Liigse tähelepanuga võidakse ära rikkuda ka staaride (popid poisid ja tüdrukud) iseloom. Neil peab püüdma jälle ninaotsa veidi allapoole vajutada, et n.õ. vihm sisse ei sajak.

Suhtlemistarve on emotsionaalse kontakti vajadus. Ühtedel on see vajadus suurem, inimene on ise jutukas ja seltskondlik, astub kergesti kontakti ka võhivõõrastega. Teiste suhtlemistarve on väike, inimene on sõnakehv ega vaja suurt seltskonda. Päril erakuid on siiski vähe.

Valitsemis-allumistarve. Seda me näeme laste juures juba varakult. Ühed võtavad mängude korraldamisel juhtimise enda kätte. Nad jagavad rollid teiste vahel, annavad ülesandeid, nõuavad nende täitmist jne. Teine osa on väga rahul, kui nende eest kõik ära otsustatakse ja korraldatakse.

Elu on nii, et on suur õnnetus, kui allumistarbe ülekaaluga inimene satub juhiks. See on vaev talle endale ja häda teistele. Valitsemistarbe ülekaaluga inimene on aga sageli raske alluv.

Näeme, et kogu elu seisnebki tarvete rahuldamises või nende rahuldamata jäämises. Esimesel juhul tekivad positiivsed, teisel negatiivsed emotsioonid. Kuidas keegi need läbi elab, sõltub ikka sellest salakirjast, mis lapsel sündides kaasas on, aga ka kasvatusel.

Nüüd, kus me oleme tarvete käsitlemise lõpetanud, võib lugejal tekkida mulje, et loos on vastuolud.

Väitsime, et tarbed on objektiivsed, s.o. inimese tahtest sõltumatud, kuid ometi on rohkesti inimesi, kes ei taha midagi teha, kuigi laps sünnib ilma tegutsemistarbega. On küllalt, või ütleme otse välja, palju õpilasi, kes ei taha õppida, kuigi on olemas intellektuaalsed tarbed. Igal sammul näeme viisakusetuid inimesi, kuigi on olemas eetilised tarbed jne. jne.

Vastuolu ei ole. Asi on selles, et tarbed võivad moonduda. Teame, et kõige tugevam tarve on elu alalhoidmiseks. Ometi leidub enesetappiaid. Instinkt on neil moondunud. Ka teised tarbed moonduvad, kui need jäävad mistahes põhjusel süstemaatiliselt rahuldamata või nende areng on häiritud.

TÄIENDÕPPEOSAKOND TEATAB

Märts ja aprill toovad kaasa uut ka täiendõppeosakonnas. Alljärgnevat lühitutvustus kevadistest kursustest.

LAPITEKKIDE ÕMBLEMINE. Kursuse viib läbi Anni KREEM, kes on sellel alal üks juhtivaid õpetajaid Eestis. Kursus toimub 22. aprillil kell 10.00. Iga osavõtja saab erinevaid võtteid õpetaja juhendamisel ise proovida. Huvilistel palun registreerida 18. aprilliks.

VITSPUNUMINE ALGAJATELE. Õpetab Vilve TAVA, kes on meie koolis läbi viinud juba kolm vitspunumise kursust. 8. aprillil kell 12.00 toimub sissejuhatav loeng, kus räägitakse töövahenditest ja vitse varumisest. Sellele järgneb 5., 6., 7. mail algusega kell 9.00 põhikursus. Kolme päevaga valmistab iga kursuslane 3–4 eset.

LILLESEADE KURSUS. Õpetab Erika RAUSBERG. Sissejuhatav loeng toimub 29. aprillil kell 15.00, räägitakse kursusel õpitavast, vajaminevatest vahenditest ja materjalidest. Kursus ise toimub 8–12. maini algusega kell 10.00, sellel ajal on juba loodusest võimalik vajalikke taimi hankida.

Jätkuvad ka kursuste tsüklid noortele ja pensionäridele. Artikli kirjutamise ajal olid aprillikuuks kokku lepitud järgmised kursused:

TEADE

Käesoleva aasta alguses tuli Vabatahtliku Tuletõrjeüksuse Vao üksus (3 meest) Väike-Maarja Valla Tuletõrje- ja Päästeüksuse koosseisu. Valla lõunapiirkonnas jõuavad nemad kõige kiiremini "punasele kukele" kallale.

Samuti osutavad nad soovi korral teenustöid (veevedu, haljasalade kastmine, liiklusavariide likvideerimine, 10 m pikkuse redeli kasutusele andmine, kanalisatsiooni läbipuhumine, trasside survestamine, keldrite tühjendamine veest, süvendite puhastamine jms.) firmadele ja kodanikele vallavalitsuse poolt kinnitatud hinnakirja alusel.

Tellimusi saab esitada töö ajal tel. 66214 või 66346 (Ain Pentjärvi, Aare Tobreluts, Andrus Kiipus) ja väljaspool tööaega 66293 (Pentjärvi) või 66427 (Tobreluts).

Olavi LOSSI,
turvanõunik

TEADAANNE

**SEOSES JOOGIVEE KVALITEEDI HALVENEMISEGA
ON SOOVITAV TARBIDA AINULT
KEEDETUD VETT.**

Marek NIRGI,
keskkonnakaitsenõunik

NOORTELE PEREDELE— kodu kaunistamine tähtpäevadeks 28. ja 29. aprillil. Kursustel õpitakse valmistama spiraalkimpu ja tehakse üks seade. Selleks on vaja kursuslastel esimesel päeval kaasa võtta 40–70 sirge varrega oksa või lille, mis poleks pikemad kui 30 cm. Väga hästi sobivad pajuoksad. Teisel päeval valmistatava seade jaoks on vaja mõnd suuremat lehte näiteks alpikanni; 5–7 suure õiega lille või 3–4 punkti kevadlilli; mõningaid põnevaid kive, teokarpe; alust läbimõõduga 20 cm, mille serv on 3–5 cm kõrge (alus võib olla nii ümmargune, ovaalne kui ka kandiline); vaja oleks ka mõnda oksa, paelu (mitte paberpaelu). Kursusele võivad lisaks noortele peredele tulla kõik soovijad (kehtib samuti hinnasoodustus).

PENSIONÄRIDELE on tulemas etiketikursus, kuid täpse toimumise aja leiate Õppekeskuse peahoone stendilt või kuulutustelt. Jälgige infot. Etiketikursusele on oodatud kõik soovijad vaatamata eale.

Info ja registreerimine kõikidele kursustele Pikk tn. 7 või tel. 61 650, 61 035.

**Täiendõppeosakonna juhataja
Helge PAJULA**

*Väike-Maarja
TK SÖÖKLA RUUME
on võimalik kasutada
PEO JA
PEIPELADADEKS.*

*Tellimused palume esitada
Liisa Kuuskule telefonil 61 182.*

TÄHELEPANU!

Kõigil spordihuvilistel on võimalik kasutada
Triigi Spordihoone
pallimängusaali ja jõusaali.
Pääse üheks öhtuks maksab 2 EEK, terveks
kuuks 20 EEK. Täpset informatsiooni saab
spordihoone juhatajalt.

Aule Rebaselt ☎ 65 175.

Õnnitleme!

Märtsikuus

Konstatin SINDONEN	01.03. – 70
Alide-Edrette VILBACH	02.03. – 89
Elfride MENNIKSAAR	03.03. – 84
Anette VENIG	03.03. – 86
Hilda LAUSOO	07.03. – 93
Lenke ASSZONY	13.03. – 86
Helmi TÕNISSOO	19.03. – 70
Salme LEMPU	28.03. – 80
Hilma-Maria TOGO	28.03. – 85
Ella ALATARE	30.03. – 89
Elsa TAMMI	31.03. – 82

Soovime õnne ja tugevat tervist!

Väike-Maarja Vallavalitsus